

Ilmasto- ja elinkeinoministeriö
Ilmasto- och ympäristöministeri

Vastaus Pohjoismaiden neuvoston kysymykseen E 10 vaelluslajeja koskevasta yhteistyöstä ja lajeja koskevien suojelutoimien implementoinnista sekä vaelluslajeja koskevista kansallisista toimintasuunnitelmista

Ruotsi on puheenjohtajanaan vastaanottanut Pohjoismaiden neuvoston kirjallisen kysymyksen E 10 vaelluslajeja koskevasta yhteistyöstä ja lajeja koskevien suojelutoimien implementoinnista sekä vaelluslajeja koskevista kansallisista toimintasuunnitelmista.

Pohjoismaiden neuvoston kysymys Pohjoismaiden hallituksille

- 1. Voivatko Pohjoismaiden hallitukset tehdä selkoa nykyisistä toimista vaelluslajien suojelemiseksi?*

Seuraavassa esimerkkejä Pohjoismaissa toteutettavista toimista: tällä hetkellä Pohjoismaat tekevät vaelluslajeja koskevaa yhteistyötä Osparin, Helcomin, arktisen neuvoston ja erityisesti YK:n muuttavien luonnonvaraisten eläinten suojelemista koskevan yleissopimuksen (CMS) alasopimusten (lepakot, linnut ja merieläimet) puitteissa. Muita kansainvälisiä sopimuksia ovat AEWA, Bernin sopimus, Cites ja Ramsar, joissa useat Pohjoismaat ovat mukana. Pohjoismaat tekevät myös kattavaa yhteistyötä isojen petoeläinten ja naalin kannanhoidossa sekä haitallisten vieraslajien vastaisessa työssä supikoiran leviämisen estämiseksi. Norjan, Ruotsin ja Suomen välisen yhteistyön tuloksena Suomen naalikanta on jälleen kasvanut. Vuonna 2023 Suomessa havaittiin yhteensä 25 naalinpentua.

EU-jäsenet Tanska, Ruotsi ja Suomi ovat implementoineet EU:n luonnonsuojelusäädökset, lintudirektiivin ja luontodirektiivin. Direktiivien mukaisesti EU:n jäsenvaltioiden on suojeltava harvinaisia, uhanalaisia tai EU-maiden luontaisia lajeja ja luontotyyppejä. Tämä toteutetaan osoittamalla erityisiä alueita, joissa esiintyy suojeltavia lajeja ja luontotyyppejä, sekä

suojelemalla kaikkia luonnonvaraisia lintuja ja tiettyjä perinneympäristölajeja. Tanska, Ruotsi ja Suomi ovat myös implementoineet EU:n meristrategiadirektiivin, jonka tarkoituksena on saavuttaa meriympäristön hyvä tila muun muassa luonnon monimuotoisuuden osalta ja näin edistää meressä elävien vaelluslajien suojelua.

Ruotsissa on luotu malli arktisella alueen ja Pohjoisen jäämeren merialueiden kytkettyvyydestä. Mallin avulla mitataan meressä elävien lajien passiivisia liikkumismalleja. Suomen ja Ruotsin vuoden 2009 väliseen rajajokisopimukseen sisältyvän kalastussäännön mukaisesti Tornionjoen kalastusalueita koskevia sääntöjä tarkastellaan vuosittain kalakantoja koskevan aineiston pohjalta. Maat tukevat myös joessa esiintyvien vaelluslajien hyväksi tehtävää työtä.

Suomella on kansallinen elinympäristöjen suojelua ja hoitoa koskeva Helmi-ohjelma, jolla vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta Suomessa. Erityisen tärkeitä osia Helmi-ohjelmassa ovat lintuvesien, kosteikkojen ja soiden ennallistaminen, mikä on tärkeää vaelluslajien kannalta.

Tanskassa on muun muassa metsästys- ja riistanhoitolaki, joka mahdollistaa riistansuojelualueiden perustamisen riistakannan suojelemiseksi ja parantamiseksi sekä muuttolintujen levähdys- ja syönnösalueiden varmistamiseksi. Riistansuojelualueita koskeviin sääntöihin sisältyy metsästystä sekä alueella liikkumista ja oleskelua koskevia määräyksiä.

Islannissa on useita vaelluslajien suojelua koskevia lakeja, tärkein niistä on luonnonsuojelulaki nro 60/2013. Vaelluslajien säilyttämistä vaalitaan luonnon monimuotoisuutta koskevassa strategiassa, jota ollaan uudistamassa. Islannin lain mukaan useimmat muuttolinnut ja muuttonisäkkäät ovat suojeltuja eikä niitä saa metsästä. Islannissa on lähemmäs 30 suojeltua lintualueita, jotka ovat tärkeitä myös vaelluslajeille. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi kuusi Ramsarin sopimuksen nojalla suojeltua kosteikkoaluetta. Monet Islannin joista ovat myös ainakin jossain määrin suojeltuja.

Norjassa tehdään yhteistyötä muun muassa naalin suojelemiseksi, erityistä suojelua tarvitsevien priorisoitavien lajien osoittamiseksi sekä erityisen tärkeiden pesimisalueiden ja elinympäristöjen suojelemiseksi.

Grönlanti tekee yhteistyötä naapurimaansa Kanadan kanssa sarvivalaiden (JCNB, Joint Commission on Narwhale and Beluga) ja jääkarhujen (JCPB,

Joint Commission on Polar Bear) kantojen hoitamiseksi. Grönlanti on liittynyt myös Nasco-sopimukseen (North Atlantic Salmon Conservation Organisation) ja sillä on tähän liittyvä hoitosuunnitelma.

- 2. Miten vaelluslajien suojelutoimia koskevaa pohjoismaista yhteistyötä voidaan vahvistaa? Toimet voivat koskea muun muassa tärkeiden elinympäristöjen sekä syönnös-, pesimis- ja lepoalueiden ennallistamista.*

Kaikkia edellä mainittuja yhteistyömuotoja kehitetään jatkuvasti, mikä edistää vaelluslajien suojelua koskevan pohjoismaisen yhteistyön vahvistumista. Tässä voidaan nostaa esiin muutama erityinen toimi, kuten Suomen ja Ruotsin välinen, Tornionjoen vesistöaluetta koskeva yhteistyöhanke The Torne River International Watershed LIFE (TRIWA LIFE), jonka tarkoituksena on palauttaa ihmisen muokkaamat vesistöt ja kosteikot lähemmäs luonnontilaa.

Toinen esimerkki on Norjassa kehitetty yhteinen petoeläininventointi-tietokanta Rovbase. Tietokanta on tärkeä työkalu karhun, ahman, ilveksen, suden ja maakotkan kannan hoitamisessa. Tietokantaan dokumentoidaan kyseisten lajien esiintymät, niiden kotieläimille aiheuttamat vahingot, niiden metsästyksen ja muu kuolleisuus. Työkalua kehitetään jatkuvasti, mikä vahvistaa vaelluslajien suojelua koskevaa pohjoismaista yhteistyötä.

- 3. Miten Pohjoismaiden hallitukset aikovat tehdä jatkossa yhteistyötä maailmanlaajuisen luonnon monimuotoisuus sopimuksen implementoimiseksi?*

Globaali biodiversiteettisopimus oli historiallinen sopimus luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden elvyttämiseksi. Pohjoismaiden hallitukset olivat mukana edistämässä kattavan ja kunnianhimoisen sopimuksen syntymistä. Meidän on toimittava yhdessä sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi globaalisti, alueellisesti ja omissa maissamme.

Pohjoismaiden hallitusten on laadittava kansallisia strategioita ja toimintasuunnitelmia (NBSAP). Globaalien tavoitteiden siirtäminen kansalliseen toimintaan on iso tehtävä. Kansalliset strategiat ja toimintasuunnitelmat voivat toimia pohjana tutkiessa mahdollisuuksia alalla tehtävän pohjoismaisen yhteistyön lisäämiseksi.

Ruotsi priorisoi Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana luonnon monimuotoisuutta koskevan yhteistyön vahvistamista. Haitalliset vieraslajit aiheuttavat vakavia muutoksia ekosysteemeihin ja köyhdyttävät luonnon monimuotoisuutta. Tästä syystä Pohjoismaissa tullaan priorisoimaan pohjoismaista yhteistyötä haitallisten vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi ja aiheesta tullaan järjestämään työpaja. Puheenjohtajakauden aikana, muun muassa Malmössä syyskuussa järjestettävässä konferenssissa esitellään laaja-alainen luontopohjaisia ratkaisuja koskeva pohjoismainen yhteistyöhanke.

Pohjoismaiden hallitukset valmistelevat myös uuden ympäristö- ja ilmastopolitiikkaa koskevan pohjoismaisen yhteistyöohjelman 2025–2030 hyväksymistä. Yhdessä luomme pohjan pitkäjärjenteiselle ja vahvalle pohjoismaiselle yhteistyölle globaalin biodiversiteettisopimuksen toteuttamiseksi.

Pohjoismaiden neuvoston kysymys Pohjoismaiden ministerineuvostolle

- 1. Voiko Pohjoismaiden ministerineuvosto tehdä selkoa vaelluslajeja koskevasta pohjoismaisesta yhteistyöstä?*

NordGen toimii viljelykasvien luonnonvaraisten sukulaisten säilyttämisen vahvistamiseksi (CWR) sekä kasvien luontaisissa ympäristöissä (in situ) että geenipankeissa (ex situ). NordGen koordinoi parhaillaan nelivuotista hanketta *Bevarande och hållbart utnyttjande av genetiska resurser i Norden*, joka on osa Pohjoismaiden ministerineuvoston luontopohjaisia ratkaisuja käsittelevää ohjelmaa. Ohjelman tarkoituksena on lisätä viljelykasvien luonnonvaraisten sukulaisten säilyttämistä ja edistää niiden kestäväää käyttöä. Hankkeeseen sisältyy esimerkiksi ilmastonmuutosmallinnus, joka auttaa ymmärtämään ilmastonmuutoksen vaikutuksia luonnonvaraisten lajien esiintymiselle. Hankkeessa kerätään myös siemeniä, minkä avulla parannetaan kasvien säilymistä geenipankeissa ja edistetään niiden käyttöä. Lisäksi hankkeessa on viljelykasvien luonnonvaraisia sukulaisia koskevia laskelmia säilyttämistoimien ja yhteisen pohjoismaisen viestinnän tueksi.

- 2. Millä tavoin Pohjoismaiden ministerineuvosto aikoo seurata maailmanlaajuisen luonnon monimuotoisuusopimuksen noudattamista?*

Globaalin biodiversiteettisopimuksen toteutumista seurataan sekä ministeritasolla että hanketasolla. Pohjoismaiden hallitukset ovat vuosina

2021 ja 2022 annetuilla julkilausumilla vaikuttaneet Kunmingin-Montrealin sopimusneuvotteluihin ja samalla viestineet aloista, joilla pohjoismaista yhteistyötä ja seurantaan tullaan lisäämään. Luontopohjaiset ratkaisut muodostavat yhden sopimuksessa mainituista aloista. Pohjoismaiden ministerineuvosto rahoittaa luontopohjaisia ratkaisuja koskevaa monivuotista pohjoismaista hanketta. Hanke toimii päätöksentekijöille tarkoitettuna menettelytapojen ohjauksena ja tarjoaa pilottihankkeiden muodossa konkreettisia kokemuksia luontopohjaisten ratkaisujen käyttöön ottamisesta Pohjoismaissa. Toimilla edistetään konkreettisia ehdotuksia esittämällä sopimuksen 8. ja 11. tavoitteen seurantaan. Myös NordGen (kuten edellä on mainittu) toteuttaa kohdistettuja toimia Kunmingin-Montrealin sopimuksen tavoitteiden seurannan edistämiseksi erityisesti 4. tavoitteen osalta. Luonnon monimuotoisuutta käsittelevä pohjoismainen työryhmä on yksi esimerkki Pohjolassa tehtävistä toimista. Työryhmä on vuosien 2023 ja 2024 toimintasuunnitelmissa priorisoinut sopimukseen liittyvien ja sopimuksen tavoitteiden seurantaan koskevien hankkeiden toteuttamista. Vuonna 2023 toteutettiin kaksi hanketta sopimuksen seuraamiseksi: toinen hanke kvalifioi sopimuksessa mainittujen toimien merkitystä pohjoisilla ja arktisilla alueilla, Other Effective Conservation Measures (OECM), ja toisessa hankkeessa tarkasteltiin uusia tavoitteita, joita voidaan soveltaa paikallisesti Pohjolassa. Vuonna 2024 luonnon monimuotoisuutta käsittelevä työryhmä rahoittaa panostuksen, joka koskee sitä, miten Pohjoismaat voivat tehdä yhteistyötä globaalin sopimuksen tavoitteiden implementoimiseksi menettelytapojen tasolla ja miten Pohjoismaat voivat edelleen lisätä yhteistyötä alalla.

Pohjoismaiden hallitusten puolesta

Romina Pourmokhtari

Ruotsin ilmasto- ja ympäristöministeri